

Övergripande indikatorer för bedömning som främjar inkludering

Inledning

I projektet *Bedömning som främjar inkludering* beskrivs tillvägagångssätt för bedömning i ordinarie undervisningsmiljöer där arbetsformer och praxis tagits fram för att förbättra lärandet för så många elever som möjligt. Den övergripande målsättningen för bedömning är att samtliga bedömningsprinciper och processer bör stödja och underlätta framgångsrik delaktighet och inkludering för alla elever.

Representanter från de 25 länder som deltar i the Agency's treåriga projekt *Assessment in Inclusive Settings*: <http://www.european-agency.org/site/themes/assessment/index.shtml> presenterar här ett antal sammanfattande indikatorer och tillhörande förutsättningar som man kommit överens om som väsentliga för bedömning som främjar inkludering.

Sju nivåer av övergripande indikatorer har identifierats som berör människor, strukturer och handlingsramar. Dessa nivåer är: elever, föräldrar, lärare, skolor, resursteam, bedömningspolicy och lagstiftning. För var och en av dessa nivåer föreslås en grundläggande utgångspunkt – ett övergripande ställningstagande som i väsentliga delar beskriver avgörande förutsättningar för bedömning som främjar inkludering. Det övergripande ställningstagandet innefattar ett antal förutsättningar samt underliggande villkor som måste förverkligas.

Villkoren har utvecklats som riktlinjer för att bedömning och praxis blir så inkluderande som möjligt. För närvarande förutsätts de användas som verktyg för reflektion och utvärdering, snarare än som data som samlas in med syfte att kontrollera.

Indikatorerna kan bli verkningsfullt användbara när det handlar om att få överblick över utveckling och trender. Var och en av de grundläggande utgångspunkterna, såväl som förutsättningarna, fordrar emellertid ytterligare operativa överväganden så att nödvändiga bekräftelser på påvisad måluppfyllelse för bedömning som främjar inkludering kan klargöras.

Grundläggande utgångspunkter för elever

Alla elever involveras i och ges möjlighet till inflytande över den egna bedömningen samt i utveckling, genomförande och utvärdering av egna mål.

Förutsättningar

- Det finns ett antal strategier och verktyg att användas i klassrumsmiljöer för att göra elever delaktiga i egenbedömning, att formulera egna mål och att utveckla metakognitiva kunskaper och strategier.
- Samtliga berörda är överens om att målsättningen för elevbedömning fokuseras på att fastställa specifika och realistiska mål som leder till framsteg i lärandeprocessen.
- Lärare använder sig av metoder för återkoppling kring lärandet på ett sätt som är lämpligt och motiverande för eleverna.
- Det finns existerande strukturer/mekanismer som gör det möjligt för eleverna att, på klassrums- och skolnivå, vara delaktiga i planering av och arbete med ämnesövergripande bedömningsteam.

Grundläggande utgångspunkter för föräldrar

Föräldrar är involverade i och har möjlighet till inflytande över samtliga bedömningsprocedurer som rör deras barn.

Förutsättningar

- Föräldrar har rätt att kräva att deras barns arbete bedöms, likaväl som de har rätt att avvisa eller acceptera resultaten av dessa bedömningar.
- Föräldrar är involverade i utveckling, genomförande och utvärdering av deras barns lärandemål.
- Strukturer/mekanismer finns tillgängliga som involverar föräldrar i att bidra till bedömningsinsatser och arbete på klass- och skolnivå, samt i arbetet som utförs av ämnesövergripande bedömningsteam.
- Föräldrars roll i optimering av inkluderingsstödande faktorer ska vara klart uttalad och erkänd på lärar-, skol- och policynivå.

Grundläggande utgångspunkter för lärare

Lärare använder sig av bedömning som ett sätt att förbättra lärandeprocesser, genom att formulera mål/målsättningar för eleven och för dem själva (i relation till undervisningsstrategier för en enskild elev) och för att ge återkoppling om lärande för såväl eleverna som för dem själva.

Förutsättningar

- Fortlöpande bedömning för lärande för alla elever är klasslärarens ansvar.
- Lärare är införstådda med att det övergripande syftet med bedömning är att bestämma nästa steg i lärandet, och inte enbart att jämföra elever mot externt fastställda normer eller andra elever.
- Lärare använder sig av ett antal bedömningsstrategier som gör det möjligt för dem att på ett meningsfullt sätt ge motiverande och effektiv återkoppling om lärande för elever och andra.
- Lärare erhåller utbildning och stöd i att använda bedömningsplaner, metoder och tillvägagångssätt, i anknytning till en elevs individuella utvecklingsplan, personliga målsättning eller andra målinriktade verktyg.
- Det finns ett urval bedömningsverktyg och metoder tillgängliga för lärare.
- Lärare har en holistisk/ekologisk syn på elevers lärande som tar hänsyn till akademiska, beteendemässiga, sociala och emotionella aspekter på lärande. Denna grundsyn ska beakta variationen av förutsättningar för lärande, inom elevens hem- och skolmiljö, liksom det sammanhang där bedömningen sker.
- Klassrumsbedömning utgörs av ett lagarbete – som involverar eleverna själva, föräldrar, familjer, klasskamrater, andra lärare i skolan och stödpersonal, liksom berörda resursteam.

Grundläggande utgångspunkter för skolor

Skolan lanserar en bedömningsplan som beskriver syfte och användning, roller och ansvar för bedömning, på samma sätt som den presenterar en kartläggning över hur bedömning kommer till användning för att stödja alla elevers varierande behov.

Förutsättningar

- Skolledare ansvarar för kontroll av alla elevers lärande med hjälp av lämpliga bedömningskriterier.
- Skolan har självbestämmanderätt när det gäller att organisera optimala sätt att främja inkludering och inkluderingsbedömning.
- Skolledare tar på sig ansvaret att nå balans i bedömningsprocedurer som uppfyller ett antal syften: information kring en enskild individs lärande, kontrollinstrument och utvärdering.
- Skolan har utvecklat ett gemensamt språk som används av elever, föräldrar, lärare och andra yrkesverksamma när det gäller att förstå bedömningsprocessen. Språket är anpassat till skolans rutiner för att samla in och ha kontroll över lärandet på ett sätt som stärker skolans övergripande kvalitet och effektivitet.
- Det finns en skolbaserad planering för alla elevers lärande (akademisk och social) och en bedömning som – vid behov – är individuellt anpassad till alla elevers specifika behov.
- En skolbaserad planering utgörs av ett arbetssätt som tar sin utgångspunkt i en team-tanke som aktivt involverar elever, föräldrar och andra yrkesverksamma.
- Skolledare bevakar bedömningsprocedurer i avsikt att stötta lärarnas bedömningsinsatser.
- Skolledare ger stöd, tid och flexibilitet för lärares bedömning av lärande och för att översätta bedömningsprocessens resultat till daglig undervisningspraxis.
- Skolledare organiserar och stöder samarbete och teamwork som krävs för lärares bedömningsinsatser.

- Skolledare arbetar för att utveckla samarbete med andra skolor och organisationer, universitet eller forskningsinstitut som stöder informationsutbyte kring optimal bedömningspraxis.

Grundläggande utgångspunkter för resursteam

Resursteam – oavsett professionell sammansättning eller medlemskap i teamet – arbetar för att stödja inkludering, undervisnings- och lärandeprocesser för alla elever.

Förutsättningar

- Resursteam ansvarar för stöd till klasslärares arbete med att förbättra undervisning, lärande och inkludering.
- Ansvar för elevers lärande och bedömning av undervisningen åvilar alltid klasslärarna och skolan.
- Resursteam arbetar tillsammans med alla elever (inte enbart de som bedömts vara i behov av särskilt stöd) för att stödja undervisning, lärande och inkludering.
- All bedömning som utförs av resursteamet består av information om undervisning och lärande.
- Resursteam arbetar i enlighet med principer för teamwork där elever, föräldrar, lärare och andra yrkesverksamma deltar.
- All bedömning som utförs av resursteam behandlar elevens totala lärandemiljö och beaktar det sammanhang i vilket bedömningen sker.
- Resursteam agerar som 'multiplikatorer' genom att visa på exempel på innovativa bedömningsmetoder och verktyg etc.
- Resursteam arbetar i enlighet med skolornas bedömningsplaner.
- Resursteam överväger tillämpning av 'bedömning genom intervention'.
- Resursteam använder en variation av tillvägagångssätt och tekniker.

- Resursteam använder sig av bedömningsinstrument som främjar det ämnesövergripande arbetet av experter från olika fält, genom att tillhandahålla ett gemensamt språk och en samverkande strategi.

Grundläggande utgångspunkter för bedömningspolicy

Bedömningspolicier och processer stöder och förbättrar framgångsrik inkludering och delaktighet för alla elever.

Förutsättningar

- Beslutsfattare har skyldighet att utveckla bedömningsprinciper på lärar- och skolnivå som optimerar stödjande faktorer för inkludering för de enskilda eleverna och deras föräldrar.

- Beslutsfattare har skyldighet att ge flexibelt ekonomisk stöd för strukturer som stöder införandet av bedömningsprinciper som optimerar inkluderingsstödjande faktorer.

- Samtliga principuttalanden som berör elever i behov av särskilt stöd ska integreras i allmänna bestämmelser kring ordinarie undervisning.

- Grundläggande principer ska styras av regionala bedömningsplaner, utarbetade av samtliga intressenter i bedömningsarbetet.

- Det slutgiltiga målet för bedömningsprocedurer, så som de specificeras i grundläggande principiella ställningstaganden, handlar om stödjande undervisning, lärande och framgång för alla elever.

- Grundläggande bedömningsprinciper garanterar att använda metoder är lämpliga för sitt ändamål och korrekt användning av metoder ska ständigt vara föremål för uppmärksamhet.

- Bedömningsprinciper utgörs av skyldigheter på lärar-, skol- och ämnesövergripande team-nivå.

- Bedömningsprinciper innefattar stöd och utbildning för lärare, skolor och resursteam som gör att de kan fullfölja sina skyldigheter.

- Stöd och resurser till skolor och lärare är ett resultat av varierade och flexibla bedömningsprinciper.
- Kontrollinstrument för utbildningsmässig standard använder sig av en variation av belägg; inte enbart av bedömningsinformation.
- Riktlinjer för bedömning stöder principen för inkludering av elever i behov av särskilt stöd till ett minimum av restriktivitet.
- Samtliga bedömningsprinciper främjar en holistisk/ekologisk syn på elevers lärande, som tar hänsyn till miljöfaktorer (inom skolan och familjen) och den sociala och emotionella kompetensen, liksom de akademiska målen för lärandet.
- Samtliga bedömningsprocedurer är tillgängliga och åtkomliga för alla elever, på sätt som är anpassat till deras specifika behov (exempelvis Braille, via tolkar etc.).
- Pågående bedömning länkas till innehåll och inlärningsmål, specificerade i kursplaner och dokument.
- Riktlinjer för bedömning följer, så långt möjligt, en 'universell design' som bygger på flexibilitet och valmöjligheter som bekräftar en så vid variation av skilda behov som möjligt.
- Riktlinjer för bedömning erkänner 'alternativa', summerande bedömningar och kvalifikationer som ger elever i behov av särskilt stöd tillträde till arbetsmarknaden.
- Riktlinjer för bedömning garanterar och avses underlätta nödvändigt samarbete med servicesektorn (exempelvis hälsovård och social service).
- Riktlinjer för bedömning underlättar utbyte av goda exempel och stöder forskning och utveckling av nya bedömningsmetoder och verktyg.
- Riktlinjer för bedömning bevakas med hänsyn till deras genomslag för likvärdighet för alla elever.
- Modifiering av riktlinjer för bedömning minimeras genom analys av genomslag för ny bedömningspolicy redan på planeringsstadiet.

Grundläggande utgångspunkter för lagstiftning på utbildningsområdet

Lagstiftning stödjer hela tiden genomförandet av inkluderande bedömningsprocesser.

Förutsättningar

- All lagstiftning gällande elever i behov av särskilt stöd inkluderas i lagstiftning för ordinarie undervisning.
- Fastställt syfte för systemet med bedömning är att bedömning inkluderar alla elever.
- Medan lagstiftning kan täcka in bedömning för ett antal syften – med information om individuellt lärande, kontroll och utvärdering – främjar lagstiftning för bedömning en syn på företeelsen ifråga som ett verktyg för undervisning och lärande, inte som ett verktyg för klassificering, ansvar eller resursfördelning.
- Alla elever medges möjlighet att vara delaktiga i samtliga bedömningsprocesser, på sätt som möter deras individuella behov.
- Elever ges fortlöpande bedömning som innehåller information om såväl undervisning som lärande.
- Kartläggning för tidig identifikation av behov av stöd, så som de beskrivs i lagtext, struktureras på sätt som ger information om undervisning, lärande och intervention.
- Föräldrar och/eller vårdnadshavare ges möjlighet till delaktighet i bedömningen av deras barn.
- Lagstiftning garanterar att policy, tillgång och stöd överensstämmer inom ett land/en region.